DE DIGNITATE ORDINIS ECCLESIASTICI REGNI POLONIÆ.

Authore Augustino Rotundo Mielieſio
I. V. Doctore, Prætore
Vilnenſi.

Juſſu & mandato Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Domini D. Archiepiſcopi Gneſnenſis, &c.

CRACOVIÆ,
In Officina Lazari: Anno Domini,
M. D. LXXXII.

XVI
E692

Ex
Bibliotheca Capituli
Ritus graeco-catholici
Premisliensis.

P.XVI.63.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL

AVGVSTINVS ROTVNDVS MIELESIVS I. V. DOCTOR, PRÆTOR Vilnen: Andreę Volano amico singulari S P.

EX LITERIS, QVAS AD me Biuciscis tuis, 6. Kalend. Nouemb. dedisti, quanti me facias, facile intellexi: rogas enim, vt ea, quæ de libertate Polona scripsisti, quæq; mihi Vilnæ perlegenda dedisti, ad te iudicij mei censum correcta & emendata, remitterem, quin & præfatione eodem argumento scripta ornarem. Atqui Volane, neutrum istorum agnosco, quod mihi tu, beneuolentiæ ne propensione, an alicunde concepta persuasione deceptus tribuis: nam nec autoritas mea tanta est, quæ aliquid eleganti huic scripto tuo ornamenti et dignitatis addere queat, nec ea facultas copiáq; iudicij, qua limari illud ac expoliri posse existimem: ita enim tu argumentum hoc ex medijs Philosophiæ veteris penetralibus depromptum tractâsse mihi videris; vt si quis est hominum nostrorum, te eum esse iudicem, qui non vulgari nostratium more hanc disputationem institueris et tractaueris: hi enim, paucis exceptis, rem ad scribendum propositam non magni facere ferè solent, quibus verbis effeunt; modò id distinctè ac perspicuè, & ad persuadendum atque docendum idoneè faciant; delectum verborum & ornatum, elegantemq; compositionem ceu

nem ccu quædam lenocinia & pigmenta contemnunt: te autem eos ſcriptores, & veteris & noſtræ ætatis ſecutum video, qui in ſimili ſcribendi genere id ſibi faciendum propoſuerunt; vt non ſolum lectores veris præceptis & opinionibus inſtruerent; ſed etiam verborum puritate & nitore, aptáq; & concinna collocatione delectarent: à quorum diligenti lectione ego iam multos annos abſtineo, talium ſcriptorum, quos hic noto, libris euoluendis, ſine quibus officij mei functio exerceri non poteſt, & negotijs forenſibus occupatus; ita vt mihi forma & imago bene ſcribendi, ſi qua vnquam menti meæ iuuenili exercitatione impreſſa fuerat, multi temporis intermiſſione obſoleuerit. Proinde quantum ad perfectum accedas, quantumue ab eo abſis, non facile iudicare poſſum; citra aſſentationem tamen affirmare audeo, paucos eſſe Polonos noſtros, quorum quidem ſcripta videre & perlegere mihi licuit, qui in hoc ſcribendi genere tecum confenantur: ita perſpicuè & dilucidè res non tam obſcuras, quàm à vulgi opinione remotas effers atque enuntias, argumentumq; hoc, quod in communi conſuetudine conuentúq; hominum aſſiduis ſermonibus diſceptationibusq; verſatur, & nouis confictis ac prorſus barbaris vocibus & verbis effertur, diſſerendo explicas; vt nullis vulgaribus verborum ſordibus ornationem inquines: & nihilo tamen minus, non ab ijs ſolum, qui purè & latine ſcribentium lectioni aſſueuerunt; ſed & ab ijs, qui ele-

qui elegantium literarum sunt rudes, intelligi queas. Nam & hos sententiarum gnuitate permouebis, & magnis rationum momentis docebis, et verborum venustate delectabis, & totius orationis perspicuitate ad legendum allicies. De rebus verò ipsis quid dicam aliud non habeo, quàm verissimè mihi disputata abs te omnia videri; eam enim esse politicam libertatem, quæ scriptis ijs tuis designata est agnosco; sine qua nulla Respub. diu salua & incolumis esse potest: eáq; vitia, quæ notasti, quæq; libertatis nomine à vulgo dignari falsò solent; non solùm libertatem non esse; sed maximo interuallo à libertate diuersa & seiuncta distare, Reiq; publicæ, in quam irrepresserunt, præsentem pestem & interitum, vti tu disputas, adferre solere. Sed tamen quiddam scripto huic tuo, quod ad veram perfectamq; libertatem definiendam valde pertinet, deesse video; nisi tu id fortasse adhuc tibi in fine tractandum reliquisti: non enim absoluta mihi hæc adhuc disputatio videtur. Impunitas quidem scelerum, homicidij s., libidinum, luxuriæ, temulentiæ, & potentiorum in imbecilliores quiduis audendi licentia, iure optimo à te libertatis perfectæ formam describente damnantur, & libertati Polonæ obstare censentur, certamq; perniciem Reipub. allatura prædicuntur; sed nescio an multò magis obstet publicæ libertati & saluti hæc, cuius tu nullam mentionem adhuc feciſti, licentia gentis nostræ, per quam licere sibi vnusquisq; quouis è gre-

ge vult quaslibet de sacrosancta religione Dei immortalis confingere opiniones, à veterum recepta ac vsitata, consensúq; multarum ætatum ac nationum, & sanctissimorum doctissimorumq; hominum decretis firmata & constituta opinione diuersas. Nam vt cætera omittam, satis tuis iisce scriptis constat, concordiam ciuium eam ferè solam esse, quæ stabilimen Reipub. & libertatis veræ præsidium est. In diuersitate autem, diuersa ac contraria de religione sentientium quæ concordia esse potest? quæ hominum inter homines coniunctio? quis ciuium amor? quæ beneuolentia & fides? Rectè profecto Lactantius Firmianus elegans sanè scriptor, religionem non à relegendo, vt Cicero, sed à religandis animis, ita appellatam scribit; si qua enim alia res, religio certe sui vinculo hominum inter ipsos societatem conciliat, & constringit: res propè notior est, quàm vt probatione indigeat, & in communi hominum iudtio posita esse videtur. Cur enim Iudæorum, Turcarum, Scytarum, & reliquarum à religione nostra alienarum gentium consuetudinem auersamur? cur illis nullum in Repub. locũ esse permittimus? cur eos odimus, & persequimur? nisi quòd religionis communione religati nobis non sunt, & diuersum de ea sensum obtinent. Atque vtinam soli hi documento fuissent, quantam vim religio in deuinciendis colligandisq; hominum animis obtineat, & quanta rursus animorum dissolutio, quid dissolutio? quanta pacis pertur-

perturbatio, quamq; implacabilia odia, religionum diuersitatem consequantur, & in atrocissima bella euadant; quinquaginta hi anni, quibus inuectæ nouæ religiones maximam Europæ partem intestinis ciuilibusq; bellis afflixerunt, plura quàm vellemus exempla huius rei continent; à quibus commemorandis, mens hominis abhorret. Proinde Volane, magnum operæ precium facturus mihi videreris, si hanc quoq; credendi quiduis cuiuis de fide & religione nostra facilitatem vel vanitatem leuitatemq; potius & docendi licentiam, scripti huius tui libertate perstringendam tibi & prorsus damnandam putaueris. In nulla enim Repub. in nullis externis regionibus ac ciuitatibus, tantum licere vulgo conceditur, quantum in Polonia nostra licere videmus; propterea quòd Polonia sola tantam sibi libertatis prærogatiuam, inter seculi nostri nationes arrogat; vt quicquid illi adlibuerit, facere liceat. Nam etsi in vicina nobis Germania, quæ parens hac ætate nostra diuersarum religionum est, diuersæ sunt religionis ac fidei sectæ, à veteri purioris sæculi integritate ac constanti pietate dissentientes; tamen si qua vrbs, si quis populus, publicè vnam aliquam sectam sequendam sibi delegit ac proposuit; diuersum à se sentientem non fert; sed è suo cœtu, tanquam pacis & concordiæ ciuium perturbatricem explodit ac exturbat. In Poloniæ autem nostræ locis fere omnibus feruntur ac tolerantur; quin beneficijs ac fauoribus hominum

minum aluntur omnes, quamlibet opinionem & doctrinam etiam cum insigni & ab alijs reprehensa impietate coniunctam, propagantes: dum modo à vetere maiorum nostrorum religione dissentiant, & qui antiquum præscriptum institutũ prioris ætatis obtinet, Papam omnibus probris ac conuicijs insectentur: ita vt per iocum ipsi nos Poloniam patriam nostram sicuti vestitus externi ac ornatus formarum, ita & dogmatum religionis Vendetam vulgari vocabulo vocemus. An hæc mi Volane, non multò deterior, quam illæ quas tu pestes Reipub. ac libertatis nostræ vitia notâsti? an non magis exitiosa nostra omnium pernicies, ac concordiæ, qua Respub. nostra innixa hactenus stetit, euersio tibi videtur? certum enim tibi ac persuasum, quod & Christianis omnibus, esse existimo; sicuti, vnum Deum, vnum baptisma, vnam fidem; ita quoque vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam profiteri nos & credere oportere: cuius consensionem qui non sequitur, is eius communione penitus excidit. Proinde in hac diuersitate opinionum de religione, id est de vero cultu Dei omnipotentis, & in eum credendi ratione, cùm tam variæ sint, tamq; inter se dissidentes, quoniam plus vno verum esse non potest; vnam aliquam esse necesse est, quæ veræ Ecclesiæ sententia dicatur; quam sententiam qui sequuntur, veræ & ipsi Ecclesiæ nomen obtineant: reliqui verò omnes diuersum ab his sentientes, eorum cœtu se

depmuata

depruuata damnataq; falsæ opinionis sententia exclusisse censeantur. Nemini autem dubium esse existimo, qui ab hoc cœtu seiuncti ac segregati sunt, qui veræ Ecclesia & dicitur & est, eos optima sui parte, id est anima interire, & prorsus occidi ac necari; cùm se à totius Ecclesiæ corporis compage abscindi & separari passi sunt. Itaque ij, qui eis huius abscisionis & separationis auctores sunt, ac eos ex cœtu rectæ sentientium euellunt, planè & verè animas hominũ occidunt, & trucidant; quæ nex corporis nece multo truculentior, horribilior, formidolosiorq; omnibus videri debet. Nec interim ego veræ Ecclesiæ notionem certis indicijs designare, vt internosci queat, ac definire instituí; sed sit sanè aliqua ex his sectis, quæ à veteri nostra religione ac fide maiorum ceu manibus nobis tradita dissentiunt, Ecclesiæ veræ nomine digna; quod ego, vt verum sit, persuaderi mihi non patiar: do tamen hoc interim tibi, vt ea, quam tu sequeris, vera Ecclesia sit; reliquæ autem præter hanc Volane tuam, quas in ciuitatibus & conuentibus hominum nostrorum licenter versari, & in concionibus tantum non Regnum obtinere epistola illa tua, quæ ad Episcopum Kiouiensem ædita publicè exstat, dolere te ostendis, ad quas quotidie ferè vides ab hac vera, si ita Deo placet, vestra Ecclesia innumeros noti nominis homines deficere, vi oratorum seductos, & consuetudinis contagione afflatos, tolerandæ ne tibi videbuntur? an eos

tu, qui in tuo grege graſsantur, non fures humanarum Chriſtianarumq; animarum gregisq; tui abigeos, latrones ac nefarios homicidas iudicabis, & atrociſſimis pœnis afficiendos, ex liberaq; ciuitate in malam crucem tollendos? & iudicabis profectò, ac ſcripti tui huius libertate id quod alijs vitijs inſectandis feciſti perſtringendos eos tibi exiſtimabis; ſi & Epiſtolæ illi tuæ conſentire, & verum libertatem ac omnibus partibus abſolutam, ſuisq; expreſsam coloribus, & deſignatam vis ob oculos nobis proponere ſpectandam; in cuius perfectione nihil deſideretur, & nulla vitia inſint: non ea ſolùm, quæ iam perſtricta à te ſunt, ſed & hæc grauiora. Nam illa vt iterum repetam, et ſi per magna ſunt, & non toleranda; tamen dum in vero veræ Dei Eccleſiæ cœtu committuntur, veniam, ſi pœnitentia commiſſi conſequatur, facile obtinent; quod hi à quibus commiſsa fuerint, in vnius veræ ac viuæ Eccleſiæ corpore hærent, nec dum abſciſi à reliquis corporis partibus, interiore Chriſti capitis ac reliquorum membrorum ex Sanctorum & à Deo delectorum hominum compage conſtantium motu & calore, quamuis male affecta, vigent tamen & fouentur, viuiq; corporis partes cenſentur. Qui vero ab huius Eccleſiæ conſenſione ac neceſsaria ad ſui conſeruationem coagmẽtatione abſtracti, atq; impia graſsatorum iſtorum & latronum fraude abſciſi ſunt; ij etiam ſi vigere & viuere videantur, id eſt, ſi omnibus vitæ morumq; ornamentis, et

cuiusuis

cuiusuis ſanctimoniæ ſpecie illuſtres ſint; tamen vero veræ Eccleſiæ Dei Spiritu deſtituti ſunt, ac prorſus necati, optimáq; ſui parte occiſi. Vt tamen & ego, quãdoquidem in libertatem iſtam tuam tantam mihi libertatem concedis, libere tibi præcurram ac præſcribam, qua ratione modeſtè ac temperatè iſtos vt perſequaris ac perſtringas, & quemadmodum hoc, quod requiro, ſcripto tuo adijcias velim, quæ mihi hæc tua legenti in mentem veniebant literis mandaui: perlege hæc, atq; vtinam quod opto magis quam ſpero, digna tibi videantur, in quorum tu ſententiam libertatem iſtam tuam abſoluas. Sed cur ego id quoq; de bonitate ingenij iudicijq; tui non ſperem, vt quæ à te diſputata ſunt, ijs conſentias? nam ſi Regiam in Repub. noſtra adminiſtrationem propterea libertatis nomine cõmendas, quod Rex legibus & inſtitutis viuere habeat neceſſe, nec quicquam iniußu Senatus populiq; ſtatuere, nec de Repub. nec de ijs ipſis legibus poteſt, ſed earum cuſtos, vel vt tua tranſlatione vtar, os ſeu vox eſſe debeat; nimirum hoc velle videris, quod et ex auctoritate Ciceronis adſcripſiſti, Legum vt Polonos, ita & eorum Regem ſeruos eſſe debere, ſi liberi viuere volunt. Quæ autem lex in Polonia antiquior eſt, quæ maiore omnium conſenſu lata, lege illa, quæ ante annos centum et quinquaginta Iagellone huius noſtri SIgiſmundi Auguſti proauo perlata & in perpetuum perſcripta eſt, ac deinde omnium ordinum approbatione promulgata? ne

quis vllam externam religionem, eam præsertim, quæ in Bohemia Ioanne Huſo auctore tunc vulgabatur, ea autem germana ferè vestræ huic fuit, in Poloniam inuehere auderet; qui ſecus faxit, eius Maieſtatis rei caput ſacrum fore, iusq; illum eſſet fasq; occidi; nec eam cædem noxæ capitalis haberi, infamem inteſtabilemq; cenſeri. Ac eius quidem delicti cognitionem iudiciumq; poſterior lex ſacro Epiſcoporum ordini dedit. Cùm verò eæ leges inter reliquas, quibus Polonia noſtra libertatem ſuam tuetur, ſaluæ & integræ nobis ſint; nec eis poſterioribus legibus derogatum abrogatum aut ſubrogatum quicquam eſt; eis vt reliquis nos parere, ſi liberi eſſe volumus, decet; easq; vt reliquas exequi oportet, prius quàm nouæ quas tu ſuades rogandas, feruntur. Qua enim maiore auctoritate, ſi in adulteros, ſumptuoſos, ſiccarios, lurcones & reliquas libertatis publicæ peſtes, nouæ leges æderentur, retinendas conſeruandasq; cenſebis; ſi quæ tanta hominum voluntate æditæ ſunt, obſoleſcunt? Illas ergo Volane ſuade ſcripto hoc, ne deſuetudine aboleantur: earum vim reuocandam cenſe: alioquin & reliquæ, ſi in tua hæc libertatis vitia ferentur, illarum exemplo euaneſcent. Vale. Datum Tabariſcis 4. Id. Decemb. Anno ſalutis humanæ.

1571.

Appendix

Appendix ad libertatem Volani adiecta.

Sacrosanctum Pontificum & Sacerdotum in Polonia Collegium, ad præcipuum nobilitatis & militiæ ordinem referri: quorum auctoritatem qui imminuere audent, optimam se publicæ libertatis partem violare non vident.

TRIPLEX ESSE HOMI- *num genus, quo Respub. Polona continetur, supra scripsimus, Agricolas scz t, Oppidanos & Milites: horum autem præcipuam ac nobilissimam esse partem Milites, qui pro salute Reipub. excubant, et pugnandi contra hostes munere perfunguntur, atque vnum quodq; horum generum suas habere leges, disputauimus. Consentaneum autem rationi esse, vt optima Reipub. pars, optimas leges consecuta esse censeatur. Et cùm nemo nostrum, qui Christi doctrina imbuti sumus ignoret, duplex nos habere hostium genus; alterum homines nobis, vel ob dominandi cupiditatem, vel prædæ auiditatem, vel ob agrorum & quorumuis bonorum occupationem, aut aliam quamuis*

offensam infestos; alterum cum mundi huius & carnis nostræ illecebras, tùm verò Dæmonas & malignos spiritus; quandoquidem colluctatio, vt verbis Pauli Apostoli vtamur, non est nobis aduersus carnem & sanguinem; sed aduersus mundi rectores tenebrarum harum, & spiritualia nequitiæ, in cœlestibus: propterea quoq; duplex militiæ genus, contra eos institui oportuit, & vtriq; militiæ generi leges suas attribui. Quo verò grauiores atrocioresq; hostes nobis illi sunt, qui optimæ nostri parti spiritui sczt & animæ perpetuò insidias struunt, illis, qui corpori fortunasq; nostras oppugnant: hoc præstantiores milites illos existimare debemus, qui armis suis pernicioſiores hostes persequuntur; quàm hos, qui imbecilliores & minus nocentes à nobis arcent: ac vti ij seculares, id est seculi huius & temporis homines, ita illi spirituales vulgo vocantur. Propterea Leges, quibus eorum dignitatis status continetur, an non necessariò optimas eas esse iudicabimus? vt autem in violatione legum, quæ militibus secularibus sunt consentaneæ, magis publica libertas violari videtur, quàm si minorum ordinum leges violarentur; ita legibus spiritualium violatis, tantò plus Reip. libertatem lædi consequens est; quantò libertatem, in quam opem spiritualium asciti & vindicati hactenus felicissimi viuimus, plus multò libertati carnis antecellere certum est. Profiteri autem debemus & credere, vt libertatem illam principibus

Poloniæ

Poloniæ & militum virtuti, vti scripsimus, nos debere; ita hanc Christi primùm domini incredibili erga nos clementiæ: deinde & illis acceptam referre, quorum opem et authoritate excusso Diaboli durissimo iugo, soluti suauissimum Christi iugum ceruicibus nostris inducerimus, & in verum libertatem asserti, atq; vindicati sumus, Episcopis scilicet & reliquo spiritualium ordini, qui in Apostolorum munus successerunt. Apostolis enim per varia martyrij genera in cœlum sublatis, Christus deinceps alios in eorum locum substituit; quorum vicaria hîc in terris ad vsq; mundi finem opem fungi voluit, quosq; ad opus ministerij, & tanti in genus humanum beneficij absoluendum vocauit. Itaq; sacrosanctum spiritualium ordinem, qui in nostra Repub. primi subselij ius, primiq; suffragij prærogatiuam obtinet, in primo præcipuoq; militum numero, censere debemus, qui à Christo & Apostolis, & horum deinceps successoribus suppeditatis armis, ex militaris disciplinæ vetere instituto, acerrimos hostes nostros profligant, cumq; eis continua bella gerunt: & quorum studio ac opem coacti, in Christi Domini libenatoris, ac imperatoris nostri militiã nomina dedimus, sacramentisq; eius obligati sumus, Christiani facti, id est in filios Dei, & verè liberos homines arrogati. Ac potuit quidem Christus Dominus solus sine cuiusquam succedanea opem, vnico nutu suo, diuina sua vi repentino, eos qui in tenebris ac in vmbra mortis

multis

multis seculis sedebant, illuminare, ac simul & semel, vt gentes nationesq; omnes; ita & gentis primordia nostræ, à Dæmonum cultu alienatas sui cognitione imbuere, & è seruitute diuturna eripere, in libertatemq; aßerere, qui omnipotentis Dei filius ac ipsemet Deus omnipotens eßet, sed hæc fuit voluntas eius, cui dicere, cur ita facis? nefarium est: sczt quemadmodum sine humanitate in se Deum aßumpta, non redemit nos, & è potestate Diaboli non eripuit; ita sine humanitatis, id est hominum adminiculo, omnes nos, veluti ex improuiso, ad tanti beneficij gratiam vocare illi visum non est. Verùm, quod prudentes medici facere consueuerunt, vt diuturnis tenebris aßuetos hominum oculos, repentinis radijs solis obijcere non soleant; ita ille sensuum nostrorum, ex multorum seculorum caligine obcœcatorum, imbecillitati indulgens, lentè ac sensim se, qui lux vera est, nobis patefecit: nec subita nobis luce sua circumfulsit, omnesq; simul homines hac luce sua, & vera deinde libertate est dignatus; sed tantorum beneficiorum, absoluendi partes hominibus tribuit; vt bonitatis suæ, vel hîc quoque vim et vbertatem declaret, quam solis diuinitatis suæ finibus concluſam esse nollet; sed communicatam vberrimè cum humano genere clariorem, illustrioremq; efficere vellet, vt hac ratione sibi nos magis ac magis ad se amandum ac colendum obligaret. Proinde quicquid à patre accepit, id in homines affatim contulit: &

sicut ab

ſicut ab illo miſſus eſt; ita eos miſiſſe ſe dixit, Apoſtoloſq; vocauit; vt videlicet gloriæ ſuæ, & tanti erga nos meriti, homines participes redderet: & qui Apoſtolus ipſe patris erat, Apoſtolum enim Paulus eum vocat; huius muneris ſui & nominis dignationem hominibus communicaret. Non inuidet enim, vt quidam ſtolidè ac impie bonitati eius obtrectant, gloriam ſuam mortalibus, quibus filios Dei fieri poteſtatẽ dedit, quosqúe lucem mundi ipſe vocauit. Ac ne illi quidem, quibus conuertendarum ad ſe gentium, & ad libertatem vocandarũ partes reliquit, ſeu illi duodecim Apoſtoli, ſeu ſeptuaginta duo illi viri, quorum ſacræ literæ faciunt mentionem, ſeu horum diſcipuli, omnes nationes vel adierunt, vel in libertatem Chriſti beneficio conceſſam aſſeruerunt; ſed etiam hi communẽ magiſtrum & Doctorem imitati, quæ inchoata abſoluere non potuerunt; poſteris, quos in muneris ſui functionem ipſi adſciuerunt, abſoluenda reliquerunt. Quod quidem admirabili quadam continuatione & ſeriè, à priſcis illis primordijs in hæc vſque tempora, poſterioribus in ſuperiorum loca ſuccedentibus perdurat; vt fuerint, perpetuoq; futuri ſint, qui Apoſtolorum munere, ad ſeculorum finem perfungantur. Ii autem eò apud omnes gentes & nationes rem adduxerunt; vt eæ tam optatæ lucis vſura, & libertatis beneficio affectæ libertoribus, conſeruatoribus, authoribusq; veræ ac ſempiternæ ſalutis & libertatis, ſe ſuaq; omnia ſubie-

cerint, opesq; suas iuri arbitrioq; illorum permiserint; vt facilè discipulos & spiritu illorum afflatos agnosceres, ad quorum pedes precia agrorum proiecta, quorumq; arbitrio fortunas, etsi tum adhuc exiguas recens nascentis Ecclesiæ, permissas legimus. Nam vt illi initio fidei religionisq; nostræ Iudæos; sic hi quoque aliquanto post barbaras nationes, in caducarum istius mundi opum contemptum adducere, & diuinarum rerum amore inflammare potuerunt; ita vt commodorum omnium suorum oblitæ, se suaq; omnia CHristo Domino subdiderint, seq; Regnis amplissimis omnibusq; opibus spoliauerint. Quod quoniam aliquot post Christi ætatem seculis accidit, hoc tandem tempore illud, quod Paulus citat ex Dauide, omnia subiecit sub pedibus eius impleri cœpit. In eo enim, vt pergit dicere Paulus, quòd omnia ei subiecit, nihil dimisit non subiectum: tunc autem nondum fuisse Christo subiecta omnia, eodem loco Paulus testatur. Quin Paulo & reliquis Apostolis, & multo tempore eorum successoribus fidem Christi propagantibus, fuit tempus, sicuti D. Augustinum alicubi scribere Gratianus refert; quo astiterant Reges terræ, & conuenerant in vnum aduersus Dominum & aduersus Christum eius. Et, quo diris omnibus, omnibusq; supplicijs Christus in suis afficiebatur, cui tempori, paulatim patefaciente se hominum Apostolis succedentium opera cœlesti lumine; ecce successit postea seculum, quod verè aureum dici potest,

quo

quo certatim omnes Reges, omnes principes, omnes nationes Christum Dominum suum agnoscere cœperunt, omniaq; ei subiecerunt, et excusso durissimo diaboli iugo, suauissimum Christi iugum ceruicibus suis imposuerunt, veraq; prædixisse Dauidem, hoc tandem tempus comprobauit. Quo tempore, multò post Christi ætatem, Reges intellexerunt & eruditi sunt, qui iudicant terram & seruierunt Domino. Impleri cœpit & illud, quod piscatu Petri Christus præsignificasse à sanctis Doctoribus scribitur. Petrum enim cui agnorum ouiumq; suarum curam Christus commisit; iussu Christi centũ quinquaginta tres pisces magnos cepisse post resurrectionem legimus. Quod quidem isti sancti Doctores de Regibus & principibus intellectum volunt, quos multo post Petri mortẽ ij ceperunt, qui Petri personã induerunt, et in eius munus successerunt. Primus vero, Syluester à Petro 23. Pontifex, qui Constantinum illum verè & re & nomine magnum, multosq; cum eo principes cepisse, certissimæ fidei scriptorum literis perhibetur. Ipso certè Petro ac reliquis Apostolis piscantibus, non magnos pisces, id est homines, præbensos, Paulus illis verbis testatur: Videte, inquiens, fratres vocationem vestrum, quoniam non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta & vilia erant elegit Deus. Syluester, inquam, primus, vel in Syluestro potius Petrus grandes pisces, Reges ac principes integro reti

cepit. Ante eum quidem captus erat reliquorum piscatorum labore Philippus Imperator Romanus; sed is rete citò discidisse, & in pristinam impietatem relapsus esse legitur. Constantinus autem constantissimè in fide semel Christo data perseuerauit, ac postea (filio & paucis exceptis) omnes ad hoc vsq; seculum Imperatores Romani, eadem fidei constantia Christum colunt; quos Reges plurimarum gentium & nationum imitati sunt, & summa alacritate & liberalitate recipiebant ac prosequebantur eos, qui à Christo missi erant: quos dum recipiebant illum ipsum Christum Dominum recipiebant, Christoq; Domino in eis inhabitanti & inambulanti seruiebant. Et tum quidem quò propius oculis suis intuebantur, quanta ante hac illi & maiores sui ab vsq; orbe condito, quamq; immani seruitute premerentur, & quantæ post hac libertati essent restitutæ, ac quantum diuino munere & Apostolorum suorum procuratione bonorum essent consecutæ, in filios enim Dei se arrogatos & ad cœlestis Regni hæreditatem vocatos non obscurè agnouerunt; eò maiore beneuolentia in illos ipsos Apostolos sui temporis propendebant, illosq; quin Christum ipsum in eis, sibi & vniuerso orbi præficiebant & adornabant. Vt & illud verè prædixisse Isaiam multis ante seculis appareat, venturos ad Christum filios eorum, à quibus opprobrijs erat acceptus, & prona venenatione vestigia etiam pedum eius exosculaturos. Ita enim euenisse, sed multò post

tò post Christi tempus videmus. Nam pedes Christi ipsius à nemine (Magdalena excepta) exosculatos legimus: in nostrum hæc veneratio incidit tempus. Christum certe omnes seruatorem & credunt et palàm profitentur; eos tamen etiam, à quibus eius fide singulæ nationes obligatæ sunt, tanquam eius ipsius vicaria opem fungentes, pro eo adorant, pedes eorum exosculantur, Papas admirabundi ac venerabundi, id est Patres patriæ salutant: alios Cardinales, quasi eos, in quibus ceu Cardine cum Ecclesiæ versetur, alios Episcopos, id est speculatores, vt qui pro salute omnium excubandi & vigilandi curam sustinent, appellant. Ac nec hos solos, sed & infimos quosq; sacerdotes præsbyteros, id est seniores vocant: ac propterea quali quali genere & conditione essent prognati, non plebeio, sed senatorio ordine dignos, omnes ætates & nationes hactenus appellauerunt & iudicauerunt. Quare (vt tandem ad nostra reuertamur, paululùm enim diuagati esse videmur) nemini mirum aut absurdum videri debet; quòd vt libertatem carnis Regibus Poloniæ ad CHristum conuersis; ita eandem & multò maiorem libertatem spiritus, ijs, à quibus ad Christi fidem sumus conuersi, & successoribus eorum debere nos Polonos, dicere & affirmare non veremur: sicuti debere se & maximo ab eis affectos esse beneficio, maiores nostri & reipsa, & publicis diplomatibus ac tabulis sunt testati. Nam posteaquam & ipsos, post noningentos

gentos à Christo nato & amplius annos, dignos Deus iudicauit, quos agnitione filij sui illustraret, cùm se vidissent non solùm ex profundissima tenebrarum caligine ereptos, & ex diuturna Diaboli, qua oppressi erant, seruitute liberatos; verùm, quod omnem nobilitatem generis superat, filios Dei & hæredes, cohæredes autem Christi factos, quorum opera eam felicitatem adeptos se viderunt e eos eodem honore, cultu ac veneratione dignos putauerunt, in qua apud alias nationes, quas in fide CHristi colenda imitandas proposuerunt, haberi videbant. Imò etiam hoc magis, quàm cæteræ nationes, quod hos ipsos veræ suæ libertatis & sempiternæ salutis, ac tam excellentis generis cœlestisq; nobilitatis authores nobilissimos clarissimosq; rectè & sapienter iudicantes (nec enim ab eo quisquam libertatem aut nobilitatem consequitur, qui ipse seruus vel ignobilis est) Reges ac Principes præclaro vocabulo nominauerunt, omneq; sacerdotum genus, tàm qui sacris cerimonijs, templis, præsunt, quàm qui parent & in inferiori ordine censentur, etiam infimo genere natos, kśiedzos appellauerunt. Quodquidem nomẽ linguæ nostræ proprietate, Ducem & principem significat, nimirum sola ferè lingua nostra, hac vocabuli vi profitetur, & agnoscit, hos, quorum opera, Regale & ipsi sacerdotium, vti Petrus Apostolus Christianos appellat, sumus facti, veros duces & principes esse. De quibus multis ante seculis Dauid Rex vaticinatus est, inquiens:

inquiens: Constitues eos principes super omnem terram. Nec est etiam nunc quisquam, tametsi infelici huius seculi fato, ordo sacerdotum omnium, in summũ perditæ multitudinis odium incurrit, à quo hactenus etiam gregarij minoris ordinis sacrificuli kśiedzy, id est principes à nostris non vocentur, tacito sensu etiam ab hostibus veritatem exprimente, veros illos Reges, Duces, ac Imperatores esse; quorum ductu sub Christi veri Regis ac Ducis auspicijs, ante annos plus minus sexingentos, fortissimi & atrocissimi hostium nostrorũ Dæmonum exercitus cæsi fugatiq; sunt; & hoc Regnum Christi imperio subiectum, in veramq; libertatem vindicatum: vt contrà istos nunc veteris principum id est kśiedzorum nostrorum disciplinæ euersores & priscæ religionis, qua Christo liberatori religati sumus (à religando enim nobis religionem dictam cum Lactantio credere libet) hostes, quos Ducibus kśiedzisq; nostris substitui videmus, kśiedzos appellare nemo ferè audet: quin & ipsi hanc appellationem, indignos se ea iudicantes, auersari solent. Sed quemadmodum in priscam illam Diaboli seruitutem, rursus regnum hoc retrudere illi conantur; ita aptissimum illis seruitutis nomen inditum audimus: ministros enim se appellari volunt, & regalis sacerdotij nomen in vile seruitij commutant. Itaque ab istis Sathanæ magis, quàm Christi ministris ac seruis, summa cura & contentione id agitur; vt nouo astu, & vti vocant, stu-

tagemate

tagemate, ad se paucos terræ nescio cuius filios, obscuros & viles homines, vanissimos, leuissimosq; transfugas, modò harum, modò illarum partium, & nec in hac, nec in illa parte fidem seruantium, Christi regnũ redactum, ex illustri orbis terrarum monumento deiectum, animis & voluntatibus seiunctum, opinionibus sententijsq; dissidens, cœtibus dissipatum; non barbaris solùm & fidei nostræ expertibus gentibus, sed nobis ipsis etiam Christianis sordere & in contemptum venire incipiat: nullisq; deinceps humanis præsidijs munitum destituatur. Quibus post propagatã Christi fidem, posteaquam in omnem terram exiuit sonus Apostolorũ, & in fines orbis terræ verba eorum, innixam Christianam libertatem, dignitatem et amplitudinem auctam esse, nemo ita historiæ rudis est qui ignoret. Sapientissimè igitur maiores nostri, vt plenq; alia, initio religionis nostræ; ita hoc quoq;, quos tantæ principalis dignitatis nomine appellaucrunt, & quibus salutem animæ suæ crediderunt, quorumq; opera incredibilium Dei beneficiorum participes sunt effecti; eosdem ad gubernandæ etiam huius Reipub. cunm adsciuerunt, & in primi subselij fastigio collocauerunt, amplissimis etiam fortunis decoratos & insignes. Videmus itaque quàm feliciter eorum consilio, industria, fide, addam & opibus, Respub. Polona, tot iam annos firma, nec vlla parte conuulsa, quin in dies auctior ac florentior stat. Quæ certè paucis admodum Rebuspub. felicitas

contigit,

contigit, referre enim ex externarum historiarum scriptoribus possemus, prisci & nostri temporis externarum gentium casus, quarum Respub. vix quingentis annis libertatem suam retinuerunt; quin postea vel in Tyrannorum aliquorum, vel in hostium seruitutem recíderent: nostra hæc (sit IESV Christo Domino laus, cuius operariorum fide & diligentia sustinetur) eandem, quam à Christianæ religionis initio consecuta est, quin indies maiorem & ampliorem retinuit libertatem: non eam solùm quàm libertatem spiritus, sed & eam, quam carnis, sicuti ea à Paulo appellatur, à nobis verò politica, diximus. Reuoluamus enim historias annalium nostrorum omnium, animum ad ea, quæ in hac Respub. & nostra & maiorum nostrorum memoria gesta sunt, referamus; reperiemus Episcoporum constantia, authoritate, prudentia, consilio, sæpè repressam nimiam vel principum, vel populi licentiam, defensam libertatem publicam, salutares promulgatas leges, dignitatem ordinum conseruatam, maiestatem Regni illustratam, salutem deniq; & incolumitatem omnium in pace & tranquillitate procuratam & retentam, quin etiam eorum pietate ac sanctimonia, & ritè pieq; ad Deum fusis precibus effectum, vt validi hostium exercitus fusi, fugatiq; à nostris cæderentur. Huic itaq; optimo ac præcipuo in nostra Respub. ordini, à quo tot bona in nos promanarunt, quæ dicendo neutiquam

explicari, ac vix mente & cogitatione comprehendi poßunt, ſuas leges ſaluas et integras conſeruemus, veterem dignitatem reſtituamus, inſtitutiſq; antiquis eos viuere permittamus; nec de fidei noſtræ religione quicquam mutare, & ſecus, quàm ab illis traditum accepimus ſtatuere audeamus: de ambiguis doctrinæ fideiq; Chriſtianæ iudicium ad illos ſolos referamus. iſtos verò, qui, vti eos Paulus multis ante ſeculis denotaſſe videtur, veniunt vt alium Chriſtum prædicent, quem non prædicarunt hi noſtri Apoſtoli, aut alium ſpiritum habent, quem non acceperunt, aut aliud Euangelium, quàm quod receperunt, è medio tollamus, & extrema ſupplicia promeritos iudicemus, nec eis in libertate veræ Reipub. noſtræ vllum locum relinquamus. Denique Apoſtolorum iſtorum noſtrorum ſerui ſimus, ſi liberi eſſe volumus. Si enim nos filius Dei, cuius illi ſerui ſunt, liberauerit, verè liberi erimus. Nam, fremant omnes licebit, dicam quod ſentio, ſint quibusuis vitijs (quod tamen de vniuerſo ordine nunquam verè dici poteſt) & vitæ ac morum turpitudine infames: quando tamen in ſui muneris functione verſantur; nullius alterius, niſi Chriſti legatione funguntur, cuius tanta eſt dignitas & maieſtas, vt vllius hominis vicio contaminari aut obſcurari non poſſit. Chriſtus enim Rex regum & dominus dominantium, quod ſuum eſt, in his quos ita miſit, ſicut ipſe eſt à patre miſſus, tuetur, ac in

honore

honore haberi vult: quod verò ipsorum est proprium à munere suo secerni iubet. Cùmq; illos miserit; doctrinæ ac fidei veritatem et synceritatem nunquam ab illis adulterari permittut, ne erroris nostri culpa in ipsum qui eos misit, & audiri præcepit, referatur. Si igitur depositum doctrinæ custodiunt, & iisdem institutis ac ritibus, quibus ab initio nostræ in Polonia religionis, maiores eorum usi sunt Christo seruiunt; cur non eorum sancta & inuiolata manere debeat authoritas? Illos enim impium CHristo seruiendi modum posteris tradidisse, nemo audebit dicere; nisi qui meridie, non lucere dicit, vel qui lucem tenebras vocat, aut vllam esse participationem luci cum tenebris, id est Christo cum Belial existimat. Si enim vera est lux Christus, vti est verissima & certissima, lux, quomodo quæso, tùm cùm gentem nostram illuminaret, admixtas habere potuit tenebras? quomodo pro lumine densam animis illius caliginem potuit offundere? Vt impietatem illorum non possim non execrandam & detestandam existimare, qui cùm negare non possint, annos iam esse amplius sexcentos, ex quo Polonia in CHristi fide esse cœpit, & cœlestis doctrinæ luce, illustris est facta; lucem tamen illam tenebris & doctrinæ veritatem erroribus admixtam fuisse, & vna idololatria extirpata, alteram deteriorem inuectam esse absurdè credunt; iamq; tùm, cùm Christus nobis quoq; lucere incipiebat,

 desciuisse

desciuisse eos ab eius fide, quorum opem & curam illum cognouimus, secundò populo docent. Id si verum est, (quod ego verum esse adduci non possum vt credam) ô miseram vitæ maiorum nostrorum, qui fidem Christi complexi sunt, conditionem, & fallacem illorum spem, inanem, fragilem, vanamq; tot ætatibus fidem! Quid vel de quo, vel cui tantum crediderunt, vt cum eius credulitatis causa, tot opes profuderint, tot templa insanis substructionibus exædificauerint, tot religionis et fidei nostræ domicilia profusissima largitione instituerint, collegia hominum, quos Christi seruos putauimus, coëgerint & erexerint, ac hæredibus bonorum suorum possessione spoliatis & ex hæredibus factis, omnem propemodum suam familiarem, omnes fortunas & opes lautè effuseq;, vt Christi nomen atq; cultum ad posteros propagarent, dispersiderint & dissipauerint? denique cuius causa multas sæpè ærumnas, calamitates, labores, vigilias, inediam, exilia, peregrinationes sustinuerint? illa tamen non vera fides, sed falsa opinio de Christo fuit, qui non veros sed falsos nobis Apostolos misit, nec pura sed tenebricosa lux apparuit: quantò præstiterat illum non agnouisse, nec eius nomen audiuisse nos ad hæc vsq; tempora vnquam, quàm falsos deceptosq; esse; vt cùm cognouissemus eum, non vt Deum tamen veris, sed falsis ac commenticijs honoribus prosecutos glorificâsse: vel antichristi nos (vti isti impuden-

impudenter affirmant) pro Christi doctrina impietatem amplexos esse. An non tolerabilior erit, sicut Sodomæ & Gomorrhæ, ita illorum maiorum, qui ante hanc peruersam Christi cognitionem falsos coluerunt Deos, conditio? Ij enim cùm Christum non cognouissent, eum nulla re offendere potuerunt, quod quis qualisúe esset ignorauerint; at illi eorum posteri & cognouerunt & receperunt eum, sed infinitis vanis ac impijs cultibus Episcoporum perfidia inuectis non honore affecerunt; sed probro atq; ignominia prosciderunt. O cœcitatem et dementiam tuam Mesco Dux & author huius nostræ religionis! multò satius erat te cœcum, vti natus eras, fuisse, quàm ita turpiter dispexisse, et nobis fenestram, qua pro luce obscuriores multò & nobis nocentiores tenebræ oborirentur, aperuisse! Tu enim nobis, tu has tenebras offudisti, ex stultis insanos fecisti, falsa & mendacia credere docuisti: tu Episcopos istos perfidos ex agris & desertis, non in astu solùm, vt dicitur, sed in senatu tuo sublimes & erectos collocâsti, in quem indignissimi & scelestissimi hominum, sub religionis falsæ ementicia quadam specie irrepserunt: tu nobis pro idolis, quæ coluimus, à quibus sæpè non dubia responsa petijmus, & opem auxiliumq; implorauimus, alia noua idola multò illis ad nostram animæq; nostræ perniciem exitiumq; præsentiora, quæ coleremus, inuexisti. Imposuisti enim homines nobis, qui in locum

Castoris Pollucis, Lædæ, ac reliquorum falsorum Deorum, quos maiores nostri coluisse scribuntur succederent, Petros videlicet, Paulos, aliosq; Apostolos & nescio quos martyres. Postea tuo exemplo alij in Regno hoc tuo imposuerunt, suos diuos indigetes, Adalbertos Gaudentios, Stanislaos, Venceslaos, eisq; statuas ac imagines publicè erexistis, locâstis, fixistis, ab eorum precibus auxilium, opem, præsidium huius, & quæ consequetur, vitæ expetendum ac implorandum docuistis. Missas, quas ecce nunc missas facere & execrari docemur, in Regnum tuum inuehi tu primus permisisti. Fictos humanitus quosdam cultus in diuinis scriptis nusquam expressos, pro sacrosanctis & arcanis mysterijs recepisti. Panem pro Christi corpore & ipse coluisti, & alijs colendum proposuisti, ac eum quidem solum sine vini specie, secus, quàm instituit Christus, ita venenari sumiq; permisisti. Qua re grauissimè vltimam Christi voluntatem violâsti, ac te prorsus nosq; omnes multò densiore tenebrarum nube, quàm qua ante te Regem maiores nostri circumsepti erant, inuoluisti, & in barathrum profundissimum errorem præcipitasti. Quid ita nobis secum expostulantibus animam Mesconis, quæ haud dubiè cum Christo æternum agit æuum, responsuram existimabimus? an non hac voce si liceret nostram lubricam, fluxam, & fragilem fidem reprehensuram? ô perfidi, impij, degeneres, Poloni,

qua

qua verborum acerbitate, vt reprehendamini digni estis? vosne post tot secula, quibus à me Rege Christiano primùm facto concordes, & nationibus Christianis omnibus in eo, quod traditum vobis erat, Euangelio, consentientes vixistis; repentino malignoq; spiritu afflatos, in aliud Euangelium transferri, vos existimare & affirmare audere? Christum quem ego infinita Dei benignitate authoribus Episcopis istis quos persequimini, & quorum doctrinam execramini, cognoui & recepi, & ea qua ab Episcopis instituti sumus veneratione, formula, exemplo, regula, colui, mentiri potuisse & prestigijs mendacijs, captionibus (horresco referens) nobis illusisse, seq; ad nostram perniciem, non salutem patefecisse? Ego parentibus animo cœcis & Dei cognitione ac veritatis luce carentibus, corpore cœcus natus enim, diuina tandem voluntate puer visum recepi: quo quidem prodigio, vates illius temporis portendi prænunciarunt, me primum Regem fore, qui non corporis solùm, sed & animi oculis apertis, verum in Polonia lucem essem aspecturus. Quod tandem verum prædixisse illos, exitus comprobauit. Primus enim Euangelij lucem (sit ei, quo cùm nunc summa felicitate perfruor, laus & gratia) & aspexi, & vt in Polonia Regno meo omnibus solis illius verum iubar illucesceret, ac clarum non tenebricosum, vti vos comminisci ausi estis, coruscaret, Episcoporum o-

pem,

pem, cura & diligentia effeci, eosq; qui tantum bonorum in Poloniam inuexerunt, quantum omnes fortunas, omnia denique bona & commoda mundi huius, nempe famam, honorem, libertatem, maximo superat interuallo, summo sum prosecutus honore, ac mei ipsius Reiq; pub. meæ arbitros, moderatores ac rectores constitui, Regesq; & principes verissimo appellaui nomine. Cuius facti non solùm me non pœnitet, sed vestri me, impij Poloni, miseret; qui à nostra maiorumq; vestrorum fide & religione perenni & contestata degeneraſtis: vestræ me inconstantiæ, mobilitatis, leuitatis pudet; qui temeritatis atq; arrogantiæ paucorum quorundam externo deprauatorum impietate, ad stipulatores vos constituistis: nouas religiones in Regnum meum induxistis: omnes Christi Dei colendi modos, ab initio, à Petri Cathedra, cui CHristus ipse in cœlum ascensurus, ter acpetito mandato, pascendas oues suas commisit, acceptos, & à sanctissimis hominibus Apostolis nostris institutos & vobis traditos, omnes ritus, cærimonias, sacrificia solennia, vel contemeraſtis, vel funditus eieciſtis: & nunc primum ijs miseris temporibus, quibus Deum, non tam clementiam erga vos, quàm sceleribus vestris offensum, inam exercere suam re ipsa experimini, gratia sua Poloniã & veritate Euangelij dignatam populo persuaſiſtis, illos verò, qui à meis temporibus ad hoc vsq; infelix seculum vestrum vixerunt,

vixerunt, in summis tenebris errorum versatos, non secus, quàm ante me Regem Diaboli mancipia & fuisse, & nunc quoq; propter male agnitum Christum eius tyrannide premi ac torqueri, vos verò solos in libertatem, nunc tandem post tot secula exoticorum, vagorum, erronum istorum opem restitutos esse. Igitur ne Turcas quidem, Scythas, cæterasq; Dei noticia expertes nationes vnquam hactenus religionis veræ cultu superastis? Quid igitur tanto fastu libertatem istam vestrum iactatis, vanissimi mortalium, qui hactenus turpissimo & atrocissimo tyranno diabolo seruiuistis? Seruiuistis enim ei, cuius dogmata pro Christi dogmatibus recepistis, cuiusq; authoritatem secuti nefarios cultus, quibus verus dominus humani generis libenator offenditur magis quàm delectatur, tolerâstis. nam alterutrum fateamini oportet; aut Christo ea fide vos seruiuisse, cuius sacramento me authore inauthorati estis, aut diabolo. Si Christo, quare in ea constanter persistendum vobis non putatis? quare eam tanquam vicio inuectam mutare instituistis? quare Christum vnà secum tantum malorum, tantum tenebrarum in Poloniam ac orbem potiùs vniuersum è cœlo à patre luminum attulisse suspicari audetis, quantum ne ex Pandoræ quidem illius poëtarum fabulis celebrato pixide euolare potuerit? Si verò, quod animus cogitare horret, hac ipsa fide non in Christi, sed in

diaboli ſeruitutem vos mancipatos, huic ipſi diabolo ego tradidi; mendax, falſa, vana, fides veſtra, à diabolo ſcil. profecta fuit, qui mendacij, vti Chriſtus veritatis, pater eſt. Inter hæc verò, aliquod eſſe medium exiſtimare, extremæ dementiæ eſt. Ergo vos nec auos, ac ne patres quidem veſtros liberos & ingenuos, qui libertate per Chriſti fidem donati fuerunt, citare poteſtis; ſed vel ex vobis ipſis prognati videbimini, vel externos paucos, eosq; regionis vitio temulentos, viliſſimos homines pro patribus habebitis, ad eosq; libertatis veſtræ initia referetis, ab illa maiorum veſtrorum pulcherrimè & ſanctiſſimè à nobis inchoata continuatæ ſucceſſionis ſeriè abrepti, & à verè diuinæ ſtirpis propagine effracti & reuulſi: ô dementiam & impietatem, ô turpem notam veſtri nominis! quid ſequens de vobis dicet & cogitabit ætas? quibus vos probris & execrationibus poſteri veſtri excipient? Nolite enim exiſtimare, Poloni, leuiculas iſtas veſtras de Chriſti religione, & fidei à nobis maioribus veſtris ſuſceptæ, non conſentaneas, peſtiferasq; veſanarum mentium opiniones & machinas, quibus venam me Rege in Polonia diuinitùs cæptam oppugnatis fidem, hanc ætatem veſtram ſuperaturas: vincet veritas Chriſtus Dominus ille, quem nos cognouimus: ille, hoc eſt, eo modo, ratione, cultu, quo nos eum cognouimus & coluimus, colendus redibit: illa ſacra cerimoniæ inſtituta,

tuta, à vobis violata & profanata, suo honori & dignitati restituentur: istæ vestræ inferorum portæ corruent: profligabit Christus comentorum istorum vestrorum impias cohortes, quibus effectum videtis, vt veluti diminutum capite, patre sczt minorem credere cogamini. Cùm enim vos à nostra maiorum sententia segregaueritis, & nihil credendum vobis in animum induxeritis, nisi quod expressis scriptuarum verbis contineatur; cùm sanctissima prioris ac purioris seculi, & doctorum à Deo hominum decreta contempseritis; cùm posse Christum vi sua diuina, corpus suum & ad patris dexterum collocatum retinere ac seruare, & nobis sub specie panis æterno patri offerendum, ac deinceps sacra communione percipiendum, sicuti sanctè pollicitus est, dare negaueritis; cùm eum, postquam deuicta morte æqualis patri à dextris eius consedit, adhuc famulari et ancillari solum patri suo, exclusis sanctorum hominum, qui eius participes diuinitatis facti cum eo viuimus, suffragiis, veluti in scena finxeritis & introduxeritis; cùm & pœnas apud inferos luisse eum, proh dolor, mentiri ausi impia & capitali fraude sitis: an non vos eum de omni diuino dignitatis gradu deturbastis? ac prorsus Patri non esse æqualem, non verbis quidem, sed veluti digito ostendistis? Exurget, credite mihi, exurget, & vos dissipabimini: inimici eius corruetis, qui odistis eum à facie eius; odistis e-

nim vos Christum & persequimini, qui eos odistis, à quibus illius fides, illius religio, & vt verborum illius translatione vtamur, illius vinea plantata est. Credite mihi Regi, Duci, & authori christianæ vestræ in Polonia religionis; nisi pœnitentiam egeritis, ac huic sanctissimo ordini reconciliabimini, institutaq;, mores, ritus, solennes cærimoniarum & christianorum mysteriorum reuocaueritis, ex eorumq; sententia scripturas, quas in arbitrio vestri intellectus habetis intellexeritis, hosq;, qui vos conturbant, & nouis dogmatibus instruunt, è Regno vestro exturbaueritis; omnes simul peribitis, & libertatem, cuius nomine tantopere gloriamini, salutem deniq; & incolumitatem Reipub. atq; ipsam Rempub. vestram amittetis; & quæ bona, quæ commoda, quæ salutaria, quæ ad veram perfectamq; libertatem conseruandã, & ad decus gloriamq; nominis vestri sempiternam pertinentia à nobis maioribus vestris accepistis; ea posteris vestris tradere quomodo poteritis, quando omnia quibus hæc ipsa vestra libertas vestra constat, mutastis ac inuertistis? Sed consequentur hi diuino beneficio numinis ea omnia restituta, ita vti vobis tradita à nobis erant. Cuius rei in vestris saniore mente, quàm ipsi estis, præditis liberis exempla se iam proferunt, vestri tamen eos pudebit, dolebunt vicem vestram ac deplorabunt, qui per summum dedecus ac impietatem, à pietate religioneq; maiorum

iorum defeciſtis, & veſtris confiſi depnuati ſenſus viribus, iudicia ætatum ſuperiorum omnium contempſiſtis ac deſpexiſtis, & rurſus in duriſſimam perpetuamq; antiqui domini tyrannidem recidiſtis, ardentibus æterniſq; flammis tantum hoc impietatis crimen expiaturi. Qua fronte, quo vultu, quo animo hæc audiretis dicentem, vosq; iuſtiſſimis quærelis onerantem Regem, Ducem, authorem chriſtianæ vobis religionis, Poloni? quid iuſtè reſponderetis illi, & vos inter nefarios ducis ſui deſertores defenderetis? ego profectò excogitare non poſſum: mihi certè, ſi ijs vos compellaret vocibus veriſſimè quæſtus de vobis eſſe videretur. Propterea pareamus recta monenti, ſi libertatem, de qua hæc nobis inſtituta diſputatio eſt, retinere ſaluam & integram cupimus: ſaluas & integras leges & ſuam dignitatem, vti reliquorum ordinum in hac Repub. noſtra; ita huius quoq; ſacroſancti ordinis eſſe iubeamus. Arceamus procul finibus noſtris hos, qui ordinum pacem & concordiam perturbant: fidem Spiritus ſancti afflatu nobis traditam, & ad hæc vſq; tempora religioſè ac ſanctè in Polonia cultam & obſeruatam violant: perfidiæ CHriſtum Dominum accuſant: eius Apoſtolos, quos tandem aliquando ad nos miſit, impietatis arceſſunt: Chriſto, id eſt ijs, quos Chriſtus miſit, ſeruiamus: eorum id eſt Chriſti, inſtitutis viuamus: tenebrarum id eſt horum, qui hactenus tenebris Polo-

niam obscuratam fuisse persuadent, opem abijciamus & explodamus: non omni vento doctrinæ agitemur: non omni quorumuis vndecunq; proserpentium hominum persuasioni obediamus, obtemperemus, ac obsecundemus; nihil enim magis seruile est, quàm aliorum excogitatos nouosq; sensus & commenta sequi atq; imitari. Hoc demum modo verum libertatem retinebimus, Remq; publicam nostram diuturnam ac felicem conseruabimus, & posteris nostris, ita vti ipsi à maioribus accepimus, de manu in manum trademus, & sartam tectamq; relinquemus.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL

P. XVI. 63.